

Izhaja vsak četrtek,
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
pol leta . 1 fl. 50 k.
1/4 fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
pol leta . 1 fl. 30 k.
1/4 fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznani se prijemajo in
plača se za navadno vrtico
če se oznanilo natise en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Štv. 41.

V Mariboru 13. oktobra 1870.

Tečaj IV.

Z bojišča

Iz pretekli teden prišlo malo važnih glasov. Obe stranki se še zmirom pripravljata z vsemi mogočimi pomočki na strahovit boj, ki se bo v kratkem bil pri Parizu, skoraj naj lepšem mestu v celi Evropi. Pariz je popolnoma obdan, pruski kralj ima svoj glavni kvartir v Versailles-u, in male bitve so pri Parizu in v drugih krajih v Francoski na dnev- nem redu. Prusi so že pripeljali potrebne kanone in druge priprave za napadanje Pariza. Naj hujša bitva bode prej ko ne, okolo Mont Valerien-a, nekega brega, iz kterega se lahko vse mesto popolnoma po velikih kanonih uniči; če Prusi trdnjavo na tem bregu vzamejo, je Pariz zgubljen, prej ko bodo vendar to mogli, morajo vendar čez veliko reko Seino, kar bode vendar zelo težko šlo, ker strahovita množina kanonov je nastavljena pri tej reki, in Francozi bodo vse sile napeli, da obranijo prestop čez reko in posebno imenovani breg.

Fourichon, vojni francoski minister je odstopil in pre- vzal je začasno Cremieux vojno ministerstvo. Ali pa bode ta novi minister, ki je le odvetnik pa ne vojak, res svoje mesto v tem hudem času dobro izpolnil, bo še le prihodnost učila.

6. t. m. so Prusi začeli bombardirati trdnjavo Neubreusach.

7. t. m. je bila pri Metzu spet precej ostra bitva, pri kteri so Prusi spet prav tepeni bili in zgubili više 700 mož. Bazain-u se v Metzu prav dobro godi.

7. t. m. je bila pri Loire majhena bitva med francos- kimi prostovoljci in prednjo prusko stražo, pri kteri so se Francozi morali spet nazaj pomeknuti.

4. t. m. so Prusi hoteli vzeti Fontainebleau, bili so ven- dar pobiti in odgnani.

6. oktobra je bila mala bitva pri Remy-ju v vogejskem okraju, bila se je francoska mobilna garda s badenskim vojaki. Badenčarji so sicer zmagali, zgubili so vendar 20 oficirjev in više 410 mož, kakor sami poročajo.

Če se nekterim francoskim poročilom verovati sme, še francoska ni tako pri kraju, kakor se sploh sodi. Poroča se namreč, da se bode Loarska armada, ki še šteje 30.000 mož, v kratkem pomnožila na 80.000 mož. Topničarstvo in konj- stvo te armade se opisuje kot prav izvrstno, kjer so namreč pri nji stari izsluženi vojaki z vrlimi podčastniki. V kratkem bodo spravili na noge 40.000 mož in bodo potem začeli po- stopati proti južni armadi prestolnega princea. Tudi Lijonska armada ni samo domišljena, pravi se, da je celo močnejša nego loarska. V Lillu se napravlja armada 80.000 mož iz južnih in zahodnih francoskih okrajev. Če je to vse res, bi se znalo Prusom prav hudo goditi, posebno zdaj, ko je za- čel mrzaz pritiskati.

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

Žganje.

Žganje se v obče iz peškega sadja malo kuha, a vendar se da iz peškega sadja in tropin žganje kuhati. Kdor hoče iz peških tropin žganje kuhati, jih ne sme po-

polnoma stlačiti ali sprešati, da so celo suhe. Iz sadja se dobi žganje v sledeči meri:

Iz hrušk se od 100 bokalov ali pintov 10 do 12 boka- lov žganja skuha; jabelka pa dajo le polovico; iz tropin se v enaki meri samo 4 do 5 bokalov dobi.

Iz črešenj se od 100 bokalov 10 do 12 bokalov prav dobrega žganja naredi, 5 do 6 bokalov pa slabšega žganja, ki se prekuhati mora.

Iz češpelj ali sliv se skuha od 100 bokalov 12 do 14 bokalov glasovitega žganja, ki ga „slivovec“ imenujemo.

Iz grozdnih tropin se dobi od 100 bokalov 6 do 8 bo- kalov dobrega žganja.

Iz vinskih droži se naredi od 100 bokalov 8 do 10 bo- kalov prav dobrega žganja.

Iz črešenj, posebno grozdnih tičnic, se kuha izvrstni „črešnjinovec“. Pa tudi breskve, dren, trnolice, brinje, mur- ve, malinje, kopinje, črnice ali borovnice itd., dajo dobro žganje ko so se skisale, kar se v nekaj dnevih zgodi, in se morajo potem kmalo kuhati, da se ne spridijo.

Kako se sadni odpadki porabijo.

Sadje, ktero iz drevja pade preden je zrelo, se na gnoj meče ali svinjam daje. Siromaški ljudje pa ga kuhajo, potem skisajo, ki jim da dober jesih ali kis.

Kdar je obilno sadja, cena pa nizka, se tudi dojnim kravam polaga; ovec se z njim vpitajo, posebno če se ne- kaj osoli in med otrobe, rezanico, peso ali zrnje nameša; za svinje je bolje, če se prej s kropom popari preden se jim za pičo da. Brez soli se smé le malo sadja živini po- lagati. — Tropine se morajo poprej nekoliko osoliti, preden se svinjam dadó; tudi so dobre za kurjavo, hruškine dajo posebno veliko toploto. Za zmešani gnoj ali kompost so tropine zelo koristne.

Za pomnoženje sadnega drevja se naj tropine prese- jejo, da se zdrave, velike in najlepše peske za semensko drevesnico obrnejo.

Tiste tropine se svinjam naj ne dadó, iz kterih se je žganje kuhalo, ker so jako malo vredne, boljše jih je na gnoj spraviti. Iz črešnjinih in slivnih koščic se olje dela; črešnjino olje je za svečavo in jed ali zabelo, slivno pa bolj za svečavo kakor za jed, ker je britko. Tako je tudi z oljem, ktero se iz koščic od breskev in marelic dobi. Orehi in lešniki pa dadó izvrstno olje.

Pojasnila

postave gledé povzdige reje goveje živine.

O sirarijah.

Navadno namolzejo posamni planinski posestniki pre- malo mleka, da bi se mogli sirarstva sami lotiti; pozgubilo bi se preveč delavne moči in kurjave.

Za izdelavo sira iz mleka šestdesetih krav n. pr., ki so lastnina 10. do 12. gospodarjev, in za ktere je treba imeti 10 do 12 govedarjev, 10 do 12 kleti za mleko in sir, kterih polovica pa ni za rabo, je treba tudi 10 do 12 ognjišč. Vse to delo bi se dalo dovršiti za sosednja planinska posestva z samo štirimi ljudmi in celo dobro. Onih 6 do 8 delavcev, ki jih tu ni več treba, lahko drugod koristijo.

Sploh se v gorenje-štajerskih planinah toži, da ni delavnih rok dobiti, ker jih fužine preveč potrebujejo; bodimo tedaj pri delu varčni.

Kako je tedaj mogoče osnovati vzajemno sirarijo v prid vseh deležnikov?

1. Vsakdo, ki se je med deležnike sirarije vpisal, daja mleko svojih krav občni sirariji; vzeti se sme samo čisto, dobro in nevodeno mleko, katero sirar poskusi in meri, predno ga prevzame.

Vsakemu posestniku se vpiše v primerni zapisnik, koliko mleka je na dan izročil.

Iz vsega mleka dela izurjen sirar sir in sicer pod nadzorništvom izvoljenih mož. Napravljaja pa ali čisto tolsti ali le na pol tolsti sir, in v slednjem slučaju se polovica smetane prihrani, da se iz nje umede surovo maslo.

Koliko se je naredilo vsak dan sir in umedlo surovega masla, se tudi zapiše v poseben zapisnik.

Ko se sir in surovo maslo poprodá, se čisti dobiček razdeli primerno med deležnike, z onim denarjem pa se poplačajo vsi stroški, ki so bili pri tem nastali.

Poznamo taka sirarska društva, katerim se splača pint mleka po 8 kr., ker prihranijo pri izdelavi sira in vmedenju surovega masla dosta dela, drv, svečave itd. Pridobijo tudi marsikaj, ker se vse ročno in umno opravlja in dobivajo, mimo drugih, iz iste oblice mleka, po boljši uravnavi, več in dragocenejšega surovega masla in sira.

Kolikor potrebuje deležnik sira in surovega masla zase, ga lahko dobiva iz vzajemne sirarije proti primerni plači in s privoljenjem nadzornikov sirarije. Po tem načinu bode deležnik manj potreboval, ker mora plačati, kar je dobil. — Sicer bi se lahko reklo: „Čemu neki skopo ravnáš, saj imaš, saj te nič ne stane“ — in se tako slabo gospodarji.

2. Najemnik — sirar — sprejema sir od posestnika — planinskega gospodarja — le proti odmerjenemu plačilu in v gotovem denarju.

Pri takem gospodarstvu ima samo najemnik dobiček; delavnih moči se ne prihrani, a dano je dosta priložnosti opehariti in pohajkovati.

3. Planinski pašniki se dajo na več let najemniku v najem proti letni najemščini, in ravno tako tudi zmolzne krave in sicer za ves čas, dokler je živina na leto v planini. Za pašo plačuje od krave 3 do 4 gold., in najemščine za eno kravo 12 do 18 gold.

Najemnik je za živino odgovoren, redi in skrbi za njo na svoje stroške in po lastnem preudarku.

Najemnik le tedaj kaj pridobi, ako je po planinskih pašnikih dosti paše, da se živali dobro redé in se od njih mnogo namolze. Zarad tega pašnike dobro obdeluje in se trudi, da dobiva živina obilo hrane.

Najemnik ima dobička samo s tem, da mu je treba malo poslov, da vé s planinskimi gospodarstvi umno ravnati in je pri vsakem delu nazoč.

Najboljši način sir delati, je po vzajemnih sirarskih društvih; za tem se priporoča v najem pripustiti pašnike in krave, a najmanj se mora priporočati tisti način, ki pripušča sirarju mleko proti odmerjenemu plačilu in v gotovem denarju.

Zedinite se gospodarji! v edinstvi je moč, ki vam bode donesla dobička.

Ces. kr. ministerstvo kmetijstva je določilo v povzdigo sirarskih društev precejšnje denarne zneske kot premije, namreč do 500 gold. Škušajmo, da se nam bodo po osnovanju sirarskih društev prisodile te premije.

Pri graški razstavi so dobili darila:

I. Za konje.

A. Za žrebce noriškega plemena.

1. darilo 24 zlatov g. J. Hofer v Irdningu, on isti tudi 2. dar. z 22 zlati in tretje 20 zlatov in 4. dar. 15 zlatov, 5. dar. 16 zlatov Faneli Mart. pri vseh Svetcih, 6. dar. 14 zlatov Lebler Andrej pri sv. Štefanu; 7. dar. 12 zlatov Kaar Matija v Lanahi, 8. dar. 12 zlatov in 9. dar. 10 zlatov oboja Hofer v Irdningu, 10. dar. 10 zlatov Hochstrasser, 11. dar. 9. zlatov Schreiner Franc v Sejah in 12 dar. 6 zlatov Gartler Jožef iz Steindorfa.

B. Za breje triletne kobile in kobile sploh.

a) Noriškega plemena.

1. dar. 10 zlatov Fötsch Janez v velikem Södingu,

2. dar. 9 zlatov Roth Franc v Majarski vasi, 3. dar. 8 zlatov Fötsch Franc v velikem Södingu, 4. dar. 7 zlatov Pommer Anton v Grinavi, 6. dar. 6 zlatov Felgičér iz Felgiča, 7. dar. 6 zlatov Mitteregger Ant. iz Vernske vasi, 8. dar. 6 zlatov Klinger Janez, 9. dar. 6 zlatov Hechtel Juri iz Tribla, 10. dar. 6 zlatov Stadler Mihael iz Libaba, 11. dar. 6 zlatov Peihler Janez, 12. dar. 6 zlat. Rožič Franc iz Laa in 14. dar. 6 zlatov Schreiner v Sejah.

b) Anglonormanskega plemena.

1. dar. 11 zlatov Grosmuk Ignac v Glacavi; 2. dar. 11. zlatov, Matzer Aloiz pri sv. Križu in 3. dar. 9 zlatov Neubod Jože.

c) Angleškega plemena.

1. darilo 11 zlatov Zimmermann Mihael v Vanoveib, 2. darilo 10 zlatov Vračko Janez v Žetincih, 3. dar. 9 zlatov Sklekovec Jožef v Kokoričih, 4. dar. 8. zlatov Rainer Janez v Veržeju, 5. dar. 7 zlatov Leber Jožef v Volčji vasi, 6. dar. 6 zlatov, Stuhec Anton v Logaroveib, 7. dar. 6 zlatov Stuhec Jožef v Celtingu, 8. dar. Cajnko Franc, 9. dar. Šurinec Alojz v Vanoveib, 10. dar. Rajner Janez v Veržeju, 11. dar. Schaller Marko v Lukaveib, 12. dar. Erjavec Mihael na spodnjem Krapju, 13. dar. Novak Jožef, 14. dar. Nemec Jožef v Šalincih, 15. dar. Slekovec Jožef v Kokoričih, 16. dar. Vrenčič Franc v Noršancih, 17. darilo Vaupotič Filip v Lukaveib, 18. dar. Rajh Andrej v Pristavi, 19. dar. Ferenc Juri v Vodišoveib, 20. dar. Žitek Jožef v Celtingu. Od 6. do 20 je dobil vsak 6 zlatov. — Darila je tedaj dobilo 20 slovenskih gospodarjev, kateri skorej vsi stanujejo na murskem polju med Radgono in ogersko mejo niže Ljutomera, in na ta način je prišlo 114 zlatov tje. J. Hofer v Irdningu pa je sam dobil 106 zlatov, ima pa tudi večkrat više sto konjev na planinah. (Dalje prihodn.)

Državna darila za leto 1870.

Visoko c. k. kmetijsko ministerstvo je poslalo 2700 gl. osrednjemu odboru gospodarskega društva v Gradcu za razna darila, ki se naj razdelijo na ta-le način:

1. Za izgledno gospodarstvo je določeno 400 gold., in se mora razdeliti na 4 premije po 100 gold.

2. Za darilo za zboljšanje gnojilstva je poslano 500 gold., ki se morajo razdeliti v 8 daril in sicer dve po 100 gold., šest po 50 gold.

3. Za darilo za sadje- in vinorejske šole štajerskih srenj je poslano 1000 gold., ki se naj razdelijo v 10 daril, tedaj bode vsako 100 izneslo. Teh deset daril je osrednji odbor pripoznal tim-le srenjam: Celje, Lonč, Feldbach, Dobje pri št. Jurju blizu Konjic, Negovo, Sattldorf blizu Brežic, sv. Marija na črni gori, Oberhart blizu Ivnice. Oplotnica blizu Konjic in Prebuh.

4. Za darilo za izvrstne hmelorejce 300 gold. Darila so se delila že pri razstavi.

5. Za darilo v povzdigo riboreje 300 gld. — To darilo je razdeljeno v 5 daril po 60 gold.

6. Za darilo za bčelarstvo je 200 gld. poslanih. Darilo se bode razdelilo v 10 majhnih daril po 20 gold.

Tisti, ki hočejo prositi za eno teh daril, naj oznanijo svoje zasluge osrednjemu odboru kmetijskega društva v Gradcu in sicer do konca oktobra t. l.

Dopisi.

Iz Maribora. Tukajšno kat. politiško društvo je imelo 9. t. m. drugi občni zbor. Sešlo se je više 100 udov iz vseh krajev. Najprej je govoril g. C. iz Gradca o socialnih zadevah in sicer prav izvrstno. Potem je govoril g. dr. U. nemški in slovenski o krivici, ktera se je zgodila po obropu sv. očetu in o nemoči naše vlade to zabraniti, ter je priporočal to-le resolucijo, ktera je v vseh točkah soglasno sprejeta bila.

Rezolucija.

Evropske vlade merijo čedalje bolj na to, da so brezverske, to je, da se v postavodajstvu na vero podložnikov nič več ne gleda, še manj pa njih verske naprave podpirajo. Treba je toraj, da sv. kat. cerkev na lastne noge stopi in